

Bez początku i końca

Scenariusz lekcji filozofii dla uczniów szkół podstawowych

Cele:

- Uczniowie poznają pojęcie nieskończoności.
- Uczniowie ćwiczą się w myśleniu abstrakcyjnym.
- Uczniowie odróżniają nieskończoność jako potencjał od tego, co niedokończone.

Materiały:

- Fragment tekstu
- Paski papieru o długości 20 cm i szerokości 2 cm
- Klej
- Tablica i flamaster

Metody i formy pracy:

- Czytanie fragmentu tekstu
- Praca na modelu wstęgi Möbiusa
- Introspekcja
- Burza mózgów
- Eksperyment myślowy
- Dyskusja

Przebieg lekcji:

Część I

Czytamy fragment tekstu

Bastian podniósł książkę i oglądał ją ze wszystkich stron. Była oprawna w jedwab koloru miedzi, który połyskiwał przy każdym poruszeniu.

Pobieżnie przerzucając kartki, zobaczył, że tekst był drukowany dwiema różnymi barwami. Nie miał chyba ilustracji, za to wspaniałe, wielkie inicjały. Gdy uważniej przyjrzał się okładce, dostrzegł na niej dwa węże – jeden był jasny, drugi ciemny – które połykały się nawzajem od ogona, tworząc w ten sposób owal. A w tym owalu znajdował się tytuł wypisany osobliwie splątanymi literami: NIEKOŃCZĄCA SIĘ HISTORIA.

M. Ende, *Niekończąca się historia*

Pytania do tekstu

- Co to znaczy, że dana historia jest niekończąca się?
- Czy każdą historię można opowiadać w nieskończoność?
- Co się stanie, gdy odbijemy lustro w lustrze

Czytamy kolejny fragment tekstu:

Kimże jesteś ty, co nosisz znak Dziecięcej Cesarzowej, a nie wiesz, że Fantazjana jest bezgraniczna? Atreju milczał. Czuł się, jakby dostał obuchem w głowę. Naprawdę nie pomyślał o tym, że nie ma w ogóle żadnych granic.

Fantazjana to świat ludzkiej fantazji. Każda jej część i każda istota w niej żyjąca stanowi odbicie marzeń i pragnień ludzkości. Dlatego nie ma granic.

M. Ende, *Niekończąca się historia*

Pytania do tekstu

- Dlaczego wyobraźnia jest uznana za bezgraniczną?
- Czy brak granic to nieskończoność?
- Czym się różni bezkres nieskończoności od sytuacji, gdy zawsze można dołożyć jeszcze jakiś element – jako do czegoś, co jest niedokończone?
- Czy w tym sensie nieskończoność jest niedoskonała?
- Czy tylko coś skończone może być doskonałe?

Ćwiczenie – snucie opowieści

Tworzymy wspólne opowiadanie jako łańcuch obrazów. Nauczyciel rozpoczyna historię dowolnie, np. „pewnego razu gdy szedłem do pracy, znienacka w chmurze utworzyła się dziura, z której wprawdzie spadł rzęsy strumień deszczu, a następnie wypadła na chodnik

istota o przezroczystej skórze i błonach między palcami. Spojrzała na mnie błagalnie i powiedziała...”

Tutaj pałeczkę przejmuje uczeń i wymyśla dalszy ciąg, zostawiając końcówkę do dopowiedzenia następnemu dziecku. Historia musi się łączyć ze sobą, ale może robić nieoczekiwane zwroty, zgodnie z fantazją uczniów.

Część II

Rozdajemy uczniom przygotowane wcześniej paski papieru i klej.

Prosimy, aby jeden z brzegów paska skleili z drugim, uprzednio obracając jeden koniec o 180 stopni.

Następnie prosimy, by narysowali na środku połączonego paska punkt lub figurkę i wyobrazili sobie, że to oni sami znaleźli się na pasku, jak na trasie spacerowej.

Od punktu uczniowie wyprowadzają linię i ciągną ją do końca (najlepiej nie odrywając ręki). Koniec linii będzie zarazem jej początkiem. Pytamy na koniec, jakie odczucia mają dzieci po skończeniu ćwiczenia.

Przykładowe pytania

- Jak to możliwe, że powierzchnia paska miała początek i koniec przed sklejeniem, a potem go straciła?
- Czy wszystko ma swój początek?
- Czy wszystko ma swój koniec?
- Czy wszystko, co ma początek, musi mieć też koniec?
- Czy może istnieć coś, co nie miało początku, ale będzie miało koniec?
- Jakie konsekwencje przyniosłoby wyobrazenie sobie czasu jako wstęgi Möbiusa?
- Czy może istnieć „nic”?
- Co to jest wieczność i skąd u ludzi wziął się pomysł na nią?
- Czy człowiek może mieć pojęcie o nieskończoności, skoro nigdy jej nie doświadczył?
- Czy jeśli coś się kończy i zaczyna następne, to można uznać ten ciąg za nieskończoność?

